

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 5. Expenduntur ea, quorum falsa expressio vitiat rescriptum

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

in Bepifimo plures filios alicuius, vicia tantum est compa-
teritas Garcia *num. 78.* Et si quis ter, vel quater contraxit
nuptias, non est necessarium id exprimere in dispensatione
bigamie, Garcia *num. 79.* Sanchez *lib. 7. disp. 86. num. 24.*
Henriquez *lib. 12. cap. 6. §. 9.* Nauarr. *consil. 2. de bigam.*
Votum de irregul. *cap. 56. §. 7. num. 3.* Aulia de censur. 7. *part.*
disp. 8. fin.

S. V.

Expenduntur ea, quorum falsa expressio vitiat
rescriptum.

- 1 Quis sint certis præsupponenda.
- 2 Si ex causa vera, & falsa integratur causa sufficiens dispensa-
tioni, dispensatio corrumpitur. At si vera causa allegata suffi-
cens est ex falsa superaddita non vitiat dispensatio
secundum communem sententiam.
- 3 In casu dubio, sine falso causa allegata finalis, vel motiva,
præsumitur motiva, non finalis.
- 4 Quid si causa falsis testibus probetur.
- 5 Subreptio commissa in una parte rescripti non vitiat totum re-
scriptum, si per ignorantiam etiam culpabilem, modo non
sit crassa subreptio commissa sit.
- 7 Vitiat tamen si ex fraude, & malitia procedatur.
- 7 Dicit tantum una pars cum alia conjunctionem habere, &
ad eundem finem ordinari.
- 8 Impetrans rescriptum ad primum beneficium vacantium
vacuo defectu legitime auctoris ad curatum, valet ad sim-
plex.
- 9 Impetrans dispensationem voti, & consanguinitatis ad ma-
trimonium, falso allegata causa circa votum rescriptum
vitiat.
- 10 Rescriptum hoc modo vitiatum aut habet effectum quous-
que vitium commissum in illa parte rescripti declaretur.
- 11 De interpretatione, & cessatione dispensationis remittitur
ad ea quæ dicta sunt de privilegiis.

Constat apud omnes si falsa occasio sit, ne impedi-
tam dispensationem integre manifestetur, vitari omnino
dispensationem. Item si est occasio, ne causa allegata ad dis-
pensationem vera sit quia dispensatio semper expostulat cau-
sam præcipue si in lege superioris fiat, secundo suppono aliud
esse impetrare gratiam, & beneficium ab ordinario aliud à
Sede Apostolica, & eius Legato, si ab ordinario impetret, notari
non potest subreptione.

Difficultas ergo est, cum plures causas allegas, ut tibi
dispensatio concedatur, & aliqua illarum est falsa, an corrumpat
tota dispensatio? Et quidem si ex falsa causa, & vera allegata
integratur sufficiens causa dispensationis, sine dubio corrumpit
dispensatio, quia corrumpit fundamentum, cui voluntas dispen-
sationis nititur, sic Couarr. *lib. 1. variarium, cap. 20. num. 5.* Basilus
lib. 8. cap. 17. §. ult. num. 41. Suarez *lib. 6. de voto, cap. 17. num. 11.*
At si non obstante falsa causa admixta allegas veram, quæ de-
se, & secundum hylum, & consuetudinem solet reputari suffi-
cens ad dispensationem concedendam; communiter sententia
docet validam tunc esse dispensationem, sic docet Sanchez
lib. 8. disp. 21. num. 32. multis relatis Suarez Basilus supra
Sed hoc intelligendum esse videtur de causa extrinseca dispen-
sationis, & quæ per se non solet mouere Principem ad dispen-
sationem concedendam: nam si causa falso allegata, quæ ac-
vera mouet Principem ad dispensationem concedendam, quis
dicere poterit hic, & nunc ex vtraque simul morum non esse
neque enim est vilia ratio; quare magis ex vera, quam ex falsa
causa moueatur, cum vtraque eodem modo illi proposita sit
Si ergo ex vtraque morus sit, qualibet ex illis cessante, cessat
intentio hanc dispensationis & consequenter dispensatio: & ita re-
dit Guier. *canon. q. lib. 2. cap. 15. n. 129. §. 130.* Neque credo
Sanchez dissentire, ut colligi facile potest ex his, quæ dicit
n. 44. §. 45.

Sed quid dicendum est in casu dubio? An sit causa fina-
lis, hoc est pertinens ad dispensationem intrinsecè, an verò
solum impulsiva, & motiva, & extrinseca dispensationem con-
cernens?

Respondeo præsumi motiuam, & non finalem, quia semper
debet stare præsumptio in fauorem valoris actus: ac si præsu-
meretur finalis, corrumpit dispensatio & præsumpta solum mo-
tiva dispensatio, substat. Ergo & ita tenet Tiraquell. *tract. ces-
sante causa, limit. 1. num. 14. §. 48.* Loazes de matr. *Regis An-
glia, dub. 5. num. 42. §. 43.* Menoch. *vol. 2. consil. 106.
num. 91.* Sanchez plures alios referens *lib. 8. disp. 21. num. 10.*
Basil. *lib. 8. cap. 17. num. 41.* Et idem dicendum est, cum dubium
est, an dispensatio valida sit quia dubium est an satis probetur
veritas narrationum, vel quia est dubium, an causa falso al-
legata sit finalis? Semper inquam, præsumendum est in hoc
dubio validam esse dispensationem, quia pro valore actus
stare debet præsumptio l. *quoties ff. de reb. dub. §. cap. Ab-*

bate, de verbor. significat. & multis allegatis docet Menoch
*lib. 6. præsumpt. 4. per suam & tradit Sanchez lib. 8. disp. 21.
num. 25.*

Quid si causa falsis testibus probaretur, essetne tunc
dispensatio nulla? v. g. commissa est ordinatio dispensatio in
impedimento consanguinitatis, si pupertatis, defectusque dotis
verus sit probas falsis testibus defectum dotis adesse, eritne
tunc dispensatio valida?

Respondeo; si verè in re defectum dotis non habeas: dis-
pensatio omnino vitiatur quantumvis exterius constet quia
sine causa subsistere non potest dispensatio, & sententia lata
ab ordinario fundatur in falsa præsumptione contra verita-
tem, quam intendit Pontifex, At si defectus dotis verus sit
falsis tamen testibus probatus quia absque perfecta notitia iu-
ratur, credo dispensationem valere, quia verificatur conditio
à dispensante requisita, sic Sanchez *lib. 8. disp. 21. num. 33.*
Basil. *lib. 8. cap. 17. num. 41. circa finem.* Verum si per ig-
norantiam, & simplicitatem allegati, v. g. defectum dotis
cum tamen verè non fuerit, & ordinatus facta informatione
declarauit defectum dotis existere & sic dispensauit, & ex
hac declaratione, & dispensatione concessa ad contrahen-
dum matrimonium processit, videtur validè contrahere, neque
posse tale matrimonium oppugnari, ex *cap. cum inter de sen-
tent. §. re iudic. cap. eo qui appellat. §. si verò. 2. quest. 6. &
tradit Basil. lib. 8. cap. 16. num. 5. §. cap. 17. num. 42. & facit id
quod docuit Socin. *consil. 270. ad finem, vol. 2. & Felin. c. super
litteris, de rescript. num. 7. versic. demum ubi alletunt, si subre-
ptio commissa non sit ab eo, qui litteras impetrat, sed à soli-
citatore, qui falsam causam allegauit ignorante eo, pro quo re-
scriptum impetratum est valere rescriptum, nec subreptiuum
esse. Quia ignorantia facit, ut præsumatur Pontifex in tali ca-
su de plenitudine suæ potestatis dispensare, & sententia tunc
data transit in rem iudicatam. Ad credo hoc tenendum non
esse quia tale rescriptum, vt potest in falsa causa fundatum
nullum est, neque ignorantia prodesse potest ad valorem
ipsius, sed solum excusandum impetratorem, à culpa com-
missa, & videtur expresse de cetero *cap. super litteris, de rescript.
ubi a quæ de taciturnitate veritatis, ac de expressione falsita-
tis quando contingit circa totum rescriptum, dicitur nullum
esse, & etiam per ignorantiam, & simplicitatem factum sit
Si verò (inquit textus) per huiusmodi falsitatis expressionem,
vel suppressionem etiam veritatis litteras impetrata, quæ
facta, vel expressa nos nullas litteras dedissemus, à delegato
non est aliquatenus procedendum, sic Tiraquell. *tract. cessare
causa, in princip. num. 116.* Abbas *dict. cap. super litteris num. 4.
§. 6. & aliis quos sequitur Sanchez lib. 8. disp. 21. num. 36.
§. 57.****

Difficultas grauis est an quando subreptio commissa
sit in aliqua parte rescripti & non in toto rescriptum totum
reddatur nullum; v. g. impetrans rescriptum pro impedimento
voti, & sponsum, quam habes ad matrimonium contrahen-
dum, & falso causam allegas pro affirmatiuo impedimento ver-
tam tamen, pro voti impedimenti impetratione, eritne tunc
totum rescriptum subreptiuum? Idem est, si impetrasti litteras
ad beneficium, siue curatum, siue simplex, allegata falsis le-
gitima etate, cum tamen solum ad simplex, legitima esset, an
tunc rescriptum respectu vtriusque beneficii sit nullum; Idem
est si impetrasti rescriptum contra tuum debitorem, affirmans
falso ex consuetudine paritæ causas tractari simpliciter, &
de plano: eaque de causa commissa est iurisdicchio delegato,
vt sic cognosceret, an tunc iurisdicchio expiret, vel solum
quoad illam formam. Et quidem tunc vitiat rescriptum, quo-
ad illam partem, in qua falsitas expressa est nemini esse po-
test dubium, solum de alia parte, circa quam falsitas com-
missa non est, dubitatur, in qua ommissis aliis dicendi modis
distinguedum est, si per ignorantiam, & simplicitatem
etiam culpabilem, modo non sit nimis crassa, contingerit falsi-
tatis expressio, vel veritatis taciturnitas, circa causam finalem
illius partis rescripti, non vitiat totum rescriptum, sed solum
illa pars, in qua ex ignorantia prosum est, sic ex communi
sententia docet Sanchez *lib. 8. disp. 21. n. 61.* Guier. *canon. quest.
lib. 2. c. 15. n. 45. & multis relatis Nicol. Garc. 8. p. de benefec. cap.
3. num. 16.*

At si ex fraude & malitia subreptio commissa sit, totum
rescriptum vitiat in penam fraudis & malitiæ, vt dicitur
expresse in *cap. super litteris ubi in sua peruersitatis penam nullus
ex illis litteris, commodum consequantur, & in cap. sedes, eod. tit.
ubi mendax peccator carere penitus impetrans. Neque valet di-
cere verba debere intelligi solum de eo, capitulo in quo falsitas
commissa est, non de alio, quia respectu illius circa quod falsi-
tas est commissa, non erat necessarium dicere in penam suæ
peruersitatis nullum debere commodum consequi. Siquidem,
etiam si per ignorantiam factum sit nullam commodum ob-
tinetur, restat ergo vt intelligatur de alia parte rescripti, in
qua frans commissa non est.*

Auctore tamen debere vnam partem cum alia con-
iunctionem habere & ad eundem finem, & effectum ordi-
nari: alias si in se omnino separatae sint, etiam in eodem
rescripto

recepto contingatur, credo non vitari vnam ex lubricio-
ne affectus. Moueri, quia pena non debet extendi, sed limita-
ti quoad fieri possit: cum autem irritatio illius partis recepti,
circa quam factus commissus non est, solum sit in penam fal-
sitas commissæ circa aliam partem, non debet extendi extra
causam in iure expressam: in iure, vt constat ex cap. *super li-*
teris, & ex dict. cap. *sedes*, partes recepti inter se vniebantur
& ad eundem effectum ordinatæ erant. Ergo quando cessat hæc
conuictio, & ordinatio, cessabit pena. & ita explicandus est tex-
tus in c. *ad audientiam*, de *receptis*, & in l. *si ex falsis*, C. de *trahact*,
vbi videtur decidi vitium commissum in vna parte recepti,
reliquas vitare. Intelligi debet, si inter se vniantur, secus si se-
paratæ sint, & ita tenet *Basiliius lib. 8. cap. 16. n. 9. Sanchez lib. 8.*
disp. 1. n. 71. Garcia 8. p. de benef. cap. 3. n. 16. vbi variis deci-
sionibus probat.

8 Ex quo fit, si impetres receptum ad primam benefi-
cium vacaturum, siue curatum sit, siue simplex, iuxta textum in
cap. *si eo tempore*, de *receptis*, in 6. tacito defectu legitimæ ætatis
ad curatum cum tamen ad simplex sufficeret: valet receptum
receptum beneficii simplicis; esto cum dolo, & malicia processerit,
sic *Basiliius*, & *Sanchez supra* quia sunt gratiæ separatae, ne-
que vna ab alia pendet diuersimodo tamen valebit si cum dolo
vel oblique dolo processeris, nam si abique dolo processeris, va-
lebit tibi gratia ad beneficium simplex, etiam si contingat pri-
mo vacare beneficium curatum. Nam licet de iuris rigore gra-
tia illa debet verificari in beneficio primo vacante, iuxta cap.
mandari de prebendis, in 6. at quia incapax per ignorantiam il-
lius es, quadam æquitate, & benigna interpretatione videtur
extendenda gratia ad beneficium simplex primo vacans, cuius
causæ existit argum. textus in cap. 2. de *renunt.* in 6. Quod si ex
dolo processeris, & beneficium primo vacans sit curatum, non
poteris simplex expectare, sed omnino tibi gratia cessabit; quia
non est æquum tunc inquirari, & peruersitati fauere, & ita nota-
uit *Basiliius lib. 8. cap. 16. fine.*

9 Fit secundò si impetres dispensationem voti, & consan-
guinitatis ad matrimonium contrahendum falsò allegata cau-

sa circa votum, esto vera circa impedimentum consanguini-
tatis; totum receptum vitabitur si dolo processeris, secus si ex
ignorantia, quia tunc vtriusque impedimenti dispensationes in-
ter se connectantur, & ad eundem finem tendunt: secus, versò,
si pro diuersis votis esset dispensatio pro voto inquam, castite-
tis, & peregrinationis quia sunt causæ separatae, & per acci-
dens in vno recepto vniuntur, sic *Sanchez lib. 8. disp. 2. n. 172.*

10 Sed inquires, an in illo casu in quo pars dolo carens vi-
tiatur, ex dolo in alia parte commissio vitietur ipso iure tam in
receptis iustitiæ, quam gratiæ, vel solum ope exceptionis aut
per sententiam.

Respondeo neque in receptis iustitiæ, neque gratiæ vitia à
ipso iure, sed quovisque vitium commissum declaratur. Ratio
legitima est quia hæc annullatio est pœna, vt constat ex illis
verbis textus in cap. *super litteris*, ibi in sua peruersitatis pœnâ
nullum ex illis commodum consequantur. Sed pœna, & præcipue
quæ iuri communi derogat indiget, vt contrahatur, sententia
saltem declaratoria criminis. Ergo, Neque obstat si dicas tex-
tum cap. *super litteris* dicere, nullum ex illis litteris commo-
dum consequantur & cap. *sedes*, eodem vis de *receptis*, impetra-
torem penitus, carere debere impetratis: quæ dictiones videntur
omnem utilitatem excludere, quam cerè non videntur ex-
cludere, si ipso iure valida sunt litteræ. Non, inquam, obstat
quia iuxta subiectam materiam debet intelligi carere scilicet
penitus effecta, & nullum commodum ex illis obtineri, post-
quam crimen oppositum est, & declaratum, sic docet *Sanchez*
lib. 8. disp. 2. n. 76. & 77.

11 De interpretatione dispensationis & illius cessatione la-
te egi, cum de privilegii interpretatione, & illius cessatione ser-
monem habui, neque occurrit aliquid speciale notandum. Sem-
per tamen præ oculis est habendum aliud esse dispensationem
aliud facultatem dispensandi. Item aliam esse dispensationem
insertam in iure communi aliam extrinsecus commune. De his
omnibus, an late, vel strictè interpretanda sint, & quando,
& quomodo cessent, loco allegato præ tenuitate nostræ dis-
seruimus.

DE
ASTRO
JALAO
TOM
II
EIV